

## Framtidsutskottet

### Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2023—2026

#### Till finansutskottet

## INLEDNING

### *Remiss*

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2023—2026 (SRR 2/2022 rd): Ärendet har lämnats till framtidsutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 19.05.2022.

### *Sakkunniga*

Utskottet har hört

- budgetråd Johanna von Knorring, finansministeriet
- utvecklingschef Jukka Muukkonen, Statistikcentralen
- utvecklingschef Kristian Taskinen, Statistikcentralen.

## UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Framtidsutskottet hörde i sitt utlåtande Statistikcentralen och finansministeriet om 1) mätning och bedömning över valperioderna av framstegen i fråga om hållbar utveckling och grön omställning samt 2) hur coronapandemin och kriget i Ukraina påverkar planen för de offentliga finanserna. I sitt utlåtande fokuserar utskottet på framtidsutsikterna för världsekonomin och samhällsekonomin i Finland, uppföljningen av hur den gröna omställningen framskrider över hela valperioden samt främjandet av hållbar tillväxt.

Utskottet hörde på bred front sakkunniga i ekonomi vid beredningen av utlåtandet om redogörelsen om förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön (FrUU 2/2022 rd — SRR 1/2022 rd). Enligt utfrågningarna av sakkunniga behöver EU-länderna åtminstone under det kommande årtiondet årliga tilläggsinvesteringar på 3 procent i anknytning till enbart försvar, grön omställning och digitalisering. Dessutom har flyktingkrisen till följd av kriget i Ukraina uppskattats kosta över 40 miljarder euro redan i år.

Enligt sakkunniga återhämtade sig världsekonomin snabbt från effekterna av coronapandemin. Enligt de mest positiva bedömningarna hindrar inte heller konsekvenserna av Rysslands militära verksamhet världsekonomin från att växa under de närmaste åren, om kriget inte utvidgas. Också

## Utlåtande FrUU 3/2022 rd

Finlands ekonomiska tillväxt väntas avta med endast en procentenhet jämfört med de prognoser som gjordes före kriget. Återhämtningen från coronan och sanktionerna till följd av Rysslands krigshandlingar syns i det mest positiva scenariot endast som en tillfällig inflationspuls. Enligt sakkunniga som presenterat ett mer negativt scenario är det däremot bara en tidsfråga innan hela världsekonomin hamnar i en recession eller finanskris. Exempel på möjliga utvecklingstendenser som dessa sakkunniga lyfter fram är långvarig hög inflation, lågkonjunktur, finanskris och stagflation (dvs. samtidig minskning av tillväxten och ökad inflation). Ränteökningarna och växelkursutvecklingen kan leda till stora svårigheter för många länder när det gäller skuldhantering. Den förvärrade coronapandemin i Kina kan också tillspetsa problemen i leveranskedjan ytterligare. Höjda livsmedels- och energipriser kan i sin tur leda till politisk oro och flyktingströmmar.

Enligt experter som hörts om redogörelsen är Finlands offentliga skuldkvot efter coronakrisen högre än tidigare och det strukturella underskottet djupare än tidigare. Den offentliga skuldkvoten i Finland var enligt sakkunniga i slutet av 2021 över 6 procentenheter högre än 2019, och skuldkvoten förväntas öka under de kommande åren. De sakkunniga beräknar att den solidariska skuld som skapats på basis av coronan kommer att fortsätta också på EU-nivå i anslutning till den gröna omställningen, tryggheten av försörjningsberedskapen och försvaret. Enligt sakkunniga utgör den offentliga skulden för närvarande 90 procent av EU:s BNP, och överskuldsättningen kan förr eller senare försämra kohesionen inom EU.

Innevarande valperiods beslut om ramarna för åren 2020—2023 fattades som en del av regeringens första plan för de offentliga finanserna i oktober 2019. Sedan dess har det under valperioden inträffat två chocker som avsevärt ökar utgifterna: covid-19 pandemin och Rysslands attack mot Ukraina. Utgifterna har enligt planen för de offentliga finanserna ökat också genom social- och hälsovårdsreformen. Till följd av allt detta har regeringen bland annat styrt om ramutgifterna, höjt ramarna för 2022 och 2023 och täckt kostnaderna i anslutning till coronapandemin, kriget i Ukraina och Finlands säkerhet utanför ramen.

I planen för de offentliga finanserna för 2023—2026 beräknas utgifterna för statens budgetekonomi uppgå till 79,7 miljarder euro och inkomsterna till 72,2 miljarder euro 2023. Statens budgetekonomi beräknas uppvisa ett underskott på i genomsnitt 7,2 miljarder euro åren 2023—2026. Beloppet av statsskulden beräknas analogt öka till cirka 144 miljarder euro 2023. Förhållandet mellan statsskuldens totalbelopp och bruttonationalprodukten ökar under hela ramperioden. Statsskulden beräknas vara cirka 165 miljarder euro 2026.

*Framtidsutskottet anser att osäkerheten i världsekonomin och säkerhetsläget kräver en balansering av de offentliga finanserna och en höjning av sysselsättningsgraden. I sitt utlåtande om den aktuella redogörelsen om förändringarna i den säkerhetspolitiska omgivningen (FrUU 2/2022 rd — SRR 1/2022 rd) konstaterade utskottet att inom den närmaste framtiden måste Finland bereda sig på aktuella säkerhetshot i synnerhet till följd av Rysslands oförutsedda och aggressiva militära verksamhet. De största riskerna med tanke på den övergripande säkerheten på lång sikt hänför sig fortfarande till redan identifierade nationella och globala utmaningar, till exempel till hållbar utveckling, försörjningskvoten och finansieringsbasen för välfärdssamhället, världsekonomin, den globala ojämlikheten och en hållbar utveckling.*

## Utlåtande FrUU 3/2022 rd

*Framtidsutskottet har i flera utlåtanden (FrUU 1/2020 rd — E 61/2019 rd, FrUU 2/2020 rd — SRR 1/2020 rd och FrUU 1/2021 rd — SRR 6/2020 rd) betonat betydelsen av hållbar sysselsättande tillväxt för att bryta den stigande skuldsättningen.*

*Framtidsutskottet anser att Finland målmedvetet måste sträva efter en ledande roll i arbetet för en hållbar framtid genom att särskilt inom energi- och miljötekniken utveckla planerings-, utvecklings-, forsknings- och affärskompetensen på systemnivå. Finland kan vara ett lokomotiv i större skala än landets storlek låter ana också i fråga om hållbar bioekonomi som beaktar naturens mångfald och strävar efter lösningar med ett högre förädlingsvärde, inklusive läkemedelsindustrin och träbyggande.*

*Framtidsutskottet betonar att det för Finlands säkerhet och en hållbar sysselsättande tillväxt är viktigt att aktivt främja att finländska företag deltar i internationella ekosystem och värdekedjor för affärsverksamhet inom den gröna omställningen och försvarsindustrin.*

*Kring Finlands spjutspetsar för hållbar tillväxt behövs det kunnande om planering, utveckling, forskning och affärsverksamhet på systemnivå samt kompetenskluster med nya samarbetsformer, byggande av nya ekosystem, internationell forskning, utbildning, FUI-verksamhet samt vid behov demonstrations- och pilotanläggningar, multiplicering av stora investeringar och riskdelning.*

*Finland måste bli en attraktiv verksamhetsmiljö för forskning och innovativa företag. Detta förutsätter en högkvalitativ fysisk infrastruktur med tvärvetenskapliga kompetenskluster samt en tillförlitlig författningsmiljö och offentlig och privat FoU-finansiering via flera kanaler.*

Framtidsutskottet har redan i flera år uttalat sig om behovet av att följa upp utvecklingen av grön omställning och hållbar tillväxt över hela valperioden (t.ex. i utlåtandena FrUU 7/2021 rd — RP 146/2021 rd, FrUU 5/2021 rd — SRR 3/2021 rd, FrUU 1/2021 rd — SRR 6/2020 rd och FrUU 5/2020 rd — RP 146/2020 rd).

Statistikcentralen producerar statistik och uppgifter om bland annat miljöaffärsverksamhet, miljöskyddsutgifter, miljöskatter, energiproduktion och energiförbrukning, materialflöden inom samhällsekonomin samt avfall och utsläpp av växthusgaser.

Statistiken över exempelvis affärsverksamhet inom miljöbranschen visar hur stor del av produktionen, förädlingsvärdet, sysselsättningen och exporten som baserar sig på verksamhet som förebygger förorening av miljön eller sparar naturresurser. Indikatorerna för affärsverksamhet inom cirkulär ekonomi beskriver å sin sida produktionen, konsumtionen och materialflödena i anslutning till cirkulär ekonomi. Indikatoruppgifterna för affärsverksamhet inom cirkulär ekonomi produceras enligt Statistikcentralen tills vidare endast för viss tid, och de ingår inte i de uppgifter som produceras med ramfinansiering.

Enligt Statistikcentralen skulle det gynna granskningen av hållbar utveckling och grön omställning om mätningen bedömdes grundligare ur ett helhetsperspektiv och på längre sikt över regeringsperioderna. Problemet med mätningen är att den kunskapsbas som Statistikcentralen erbu-

## Utlåtande FrUU 3/2022 rd

der inte direkt anger vilken bransch, vilket företag, vilken produkt eller motsvarande kan klassificeras som ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar eller grön. Fenomenet och dess konsekvenser överskrider också i stor utsträckning statistikområdena och ministeriernas förvaltningsområden. Därför anser Statistikcentralen att samordningen bör utvecklas både hos den som beställer uppföljningen och den som producerar den, och det bör gemensamt dryftas vad man vill följa i Finland nationellt. Uppgifterna i anslutning till detta hör för närvarande inte till Statistikcentralens utvecklingsprogram eller till de nuvarande uppgifterna och de har inte beaktats i ramfinansieringen.

Enligt finansministeriets utlåtande kommer betydande investeringar att göras i grön omställning och till exempel i främjandet av klimatneutralitet. Exempelvis de anslag som främjar koldioxidneutralitet 2022—2026 ökar betydligt (+938 miljoner euro 2023, +718 miljoner euro 2024 och +567 miljoner euro 2025) jämfört med den föregående planen för de offentliga finanserna på grund av anslagen i EU:s återhämtnings- och resiliensplan. Också den ökande andelen av finansieringen för EU:s nya strukturfondsperiod gäller koldioxidsnålhet. Den gröna omställningen främjas också av många åtgärder som hänför sig till konsekvenserna av Rysslands attack mot Ukraina, exempelvis för att stärka självförsörjningsgraden i fråga om energi och försörjningsberedskapen samt för att påskynda utfasningen av fossil energi. Även här försvåras uppfattandet av helheten och jämförelsen mellan åren av mångfalden av metoder.

*Framtidsutskottet har i flera utlåtanden (t.ex. FrUU 2/2020 rd — SRR 1/2020 rd, FrUU 5/2020 rd — RP 146/2020, FrUU 1/2021 rd — SRR 6/2020 rd och FrUU 7/2021 rd — RP 146/2021 rd) konstaterat att beslutsfattarna för närvarande inte har tillräckligt med information om välfärdsekonomin och den hållbara tillväxtens tillstånd och framsteg för att säkerställa en konsekvent politik, trots att välfärdsekonomin och hållbar tillväxt är de viktigaste omställningarna i vår tid.*

*Framtidsutskottet påminner om att hållbarheten i de offentliga finanserna är en viktig del av Finlands övergripande säkerhet på lång sikt. Även grön omställning och hållbar tillväxt har, om de lyckas, en stor betydelse när det gäller att bryta skuldsättningen. Utifrån utskottets utfrågningar av sakkunniga håller Finland på att sacka efter de övriga nordiska ländernas tillväxtsiffror. Därför föreslår utskottet att man inom ramen för Statistikcentralen säkerställer resurser för upprätthållande av en uppdaterad kunskapsbas och lägesbildsfunktion för kontinuerlig uppföljning av utvecklingen mot grön omställning och hållbar tillväxt.*

## FÖRSLAG TILL BESLUT

Framtidsutskottet föreslår

*att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.*

## Utlåtande FrUU 3/2022 rd

Helsingfors 18.5.2022

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Pirkka-Pekka Petelius gröna  
medlem Marko Asell sd  
medlem Harry Harkimo liik  
medlem Mari Holopainen gröna  
medlem Katja Hänninen vänst  
medlem Ville Kaunisto saml  
medlem Pasi Kivisaari cent  
medlem Ari Koponen saf  
medlem Merja Mäkisalo-Ropponen sd  
medlem Arto Pirttilahti cent  
medlem Kristiina Salonen sd  
medlem Sari Tanus kd  
medlem Anu Vehviläinen cent  
medlem Jussi Wihonen saf.

Sekreterare var

utskottsråd Olli Hietanen  
utskottets ständiga rådgivare Maria Höyssä.